

kodóhoz intézett felterjesztését a minisztérium főbb tisztviselőinek kinevezése tárgyában, ismerteti az ügyosztályokat, a számvevőség keletkezését, a minisztérium vezetésében történt változásokat s az 1848-ra és az 1849-re készült költségvetéseket, utolsó részében az abszolutizmus idejének, majd a helytartótanács működésének érintése után teljességében közli Eötvösnek a minisztériumot 1867-ben újjászervező rendeletét. Az Országos Levéltár és a vall.- és közokt. min. elnöki irattára szolgáltatta az itt közölt, eddig így nyilvánosság elé nem került adatokat. — A szerző már a vall.- és közokt. miniszterek és államtitkárok névsorát is közölte a Néptanítók Lapjában, ahol e füzet tartalma is megjelent volt; kívánatos, hogy munkásságát folytassa. Sok tanulsággal járna, ha a minisztérium szervezésének sokszoros változtatását, valamint a költségvetéseket rendszeres feldolgozásban magunk előtt láthatnók. Legtöbb hasznot ebből a minisztérium mindenkori vezetői meríthetnék, de jelentékeny nyereség lenne ez a feldolgozás a művelődéstörténet szempontjából is, különösen akkor, ha nemcsak a szervezet alakulását mutatná be, hanem az egyes ügykörök személyzetét is feltüntetné s ha a költségvetés különböző fejezeteit összehasonlíthatná. Kitűnő segítség lenne ez a köznevelés belső történetének megírásához. Egyáltalában itt az ideje, hogy nemcsak közoktatásunk, hanem a legtágabban értett köznevelésünk 1848 óta végbement alakulását részletesen felderítsük.

i. s.

Az olvasás és írás tanítása az I. osztályban. Írta Sárközy Istvánné Bleszkányi Irén. szófvárosi tanítónő. Budapest, 1922. Ára 20 K.

A *Paedagogiai füzetek* 3. számában a fenti címmel hasznos utasításokat ad a szerző a fononimikai eljárással tanító tanítók részére. Munkája tulajdonképen a T. Czukrász Róza-fele eljárás útmutató részletezése. A munka három részből áll. Az első részben *Az olvasás és írás tanítása az I. osztályban* címmel általánosságban foglalkozik a fononimikai tanítási eljárással (módszernek nem lehet nevezni), kimutatván azokat az előnyöket, melyek az írva-olvasás módszerével szemben értékessé teszik. A második részben *Az olvasás és írás anyagának felbontása a formális fokozatok szerint* címmel foglalkozik a fononimikai előgyakorlatokkal, a nyomtatott kisbetűk ismertetésével s olvastatásával, az írott és nyomtatott kisbetűkkel, a nagybetűkkel, végre az értelmes olvasással és írással. A harmadik részben ezekhez tanítási vázlatokat ad.

Éz ismertetés keretében nem óhajtok a fononimikai eljárás előnyeivel foglalkozni, de nem mehetek el a kérdés mellett anélkül, hogy rá ne mutassak az eljárásnak azon legnagyobb előnyére, amelyre sokan nem gondolnak azok közül, kik az eljárást már régóta használják s előnyeit élvezik. A fononimikai eljárás tulajdonképen végső eredményében nem egyéb, mint az *írás és olvasás tanításának kettéválasztása*. A gyermekét az I. osztályban olvasni és írni kell megtanítani. Úgy az olvasás, mint az írás tanításának megvan a maga menete s e két menet annyira különbözik egymástól, hogy tekintettel az olvasóképeség elsajátításának nehézségeire, az olvasás tanítása az írástól, legalább kezdetben, mindaddig elválasztandó, míg a gyermek az olvasásban, tehát a betűk felismerésében, a hangok kimondásában és összefűzésében némi gyakorlatot nem szerzett. A szerző munkájában tagadhatatlanul sok hasznos utasítást ad tanítóársainak, mindamelllett fogyatékoságai vannak.

Ilyen pl. az, hogy a hangok ismertetésében nem figyelmezteti olvasóit a hangfejlődésre. A hangokat ugyanis fejlődési fokozatuk szerint kell tanítani. Az egyes gyermeknyelv-kutatók, mint Preyer, Stern s a magyar Balassa vizsgálatai megállapították a hangfejlődés fokozatait, azt a sorrendet, amely szerint a kisdied artikulált nyelvében a hangok jelentkeznek. Ennek a megjelölésével a szerző hasznos szolgálatot tett volna tanítótársainak, kik a hangok tanítására tudományosan megállapított sorrendet kaptak volna. Továbbá a szerző a fonomimikai jel használatát nem tárgyalja az ügyet megérdemlő világossággal. Amikor Czukrász Róza szavait idézi, rámutat a jel használatának tulajdonképeni céljára, míg ő maga nagyobb fontosságot tulajdonít a jelnek a hang felismerésében. A fonomimikai jelek alkalmazásának tulajdonképeni célja az, hogy a hangoknak szótagokká való összefűzését megkönnyítse. A jeleknek ez a hatása azon törvényen alapul, hogy a belső képzetkapcsolatokat bizonyos külső mozgások, amelyeket a lélektanban együttmozgásoknak nevezünk, megkönnyítik. A hang felismeréséhez a szerző inkább hozzáfűzhetne volna a jelképes eljárás általánosan ismert gondolatát.

Hasznos lett volna, ha azon kívül, amit a szerző munkájában elmond, az egyes hangok tanításához mintát mutatott volna. Úgy érzem, hogy e gondolatok bevitelére a munkát nem csupán kiegészítette, hanem el is mélyítette volna.

Szívesen állapítom azonban meg, hogy a munka ezeken kívül is igen hasznos utasításokat ad a fonomimika tanításához mindazoknak, akiknek még kitaposott útjuk nincs. Mert a fonomimika a maga kereteiben annyi különbözőséget mutat fel, hogy igazán elmondható: ahány ház, annyi szokás.

Urhegyi Alajos.

A budapesti tankerület 3. számú értesítője. 1921—22. Közzétette Dr. Pintér Jenő.
Budapest, 1922. (N. 8-r., 95 l.) Ára 200 K.

Ez a hivatalos tanügyi kiadványaink között újítás számba menő s immár harmadizben megjelent értesítő gazdag tárháza a budapesti tankerületre vonatkozó mindenféle adatoknak. Tájékoztató röviden a főigazgatóságnak multjáról, összefoglaló képet fest az elmúlt iskolai év történetéről, elének sorakoztatja gondos összeállításban a budapesti főigazgatóságról s az alája rendelt középiskolákról szóló — főként személyi — adatokat, közöl különböző statisztikai kimutatásokat, sőt Csonka-Magyarországnak többi tankerületére s az odatartozó középiskolákra nézve is eligazítja — legalább nagyjából — az érdeklődőt. Részletes útmutatást foglal továbbá magában az iskolai ügykezelésről, végül a függelékben mutatót ad a főigazgatóságnak a szorosán vett hivatalos munkán kívül önként vállalt tervszerű tudományos munkásságából. E részben *Pintér Jenő* a budapesti középiskolákban végzett széleskörű anyaggyűjtés alapján beszámol arról a fontos gyakorlati kérdéssről, milyen irodalmi művek iránt érdeklődik ma a fővárosi középiskolák tanulóifjúsága, *Madzsar Imre* pedig Vörös Antalnak, a budai tankerület első főigazgatójának eddig meg nem írt életrajzához közli az általa mostanáig szorgos utánajárással felkutatott adatokat.

Ennek a nagy gyakorlati érzékkel egybeszerkesztett értesítőnek egyfelől praktikus értéke van, mért megfelel a mindennapi életnek középiskolai vonatkozású legkülönbélebb kérdéseire, de tudományos érdeme sem kisebb, mivel becses adalékokat szolgáltat hazai tanügyünk-